

Asia

Komission paremman sääntelyn paketti

Kokous

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio julkaisi 19.5.2015 laajan parempaa sääntelyä koskevan paketin, johon sisältyy ehdotus uudeksi parempaa sääntelyä koskevaksi toimielinten väliseksi sopimukseksi ja useita komission paremman sääntelyn työtä määrittäviä asiakirjoja. Lukuun ottamatta toimielinten välistä sopimusta kyse on komission omista toimenpiteistä, jotka eivät tässä vaiheessa edellytä neuvoston kannanmuodostusta.

Paremman sääntelyn periaatteita ja työkaluja on kehitetty EU-tasolla jo pitkään. Uusi komissio on sitoutunut viemään paremman sääntelyn työtä eteenpäin aiempaa kunnianhimoisemmin ja konkreettisemmin. Tämä näkyy jo nyt asioiden käsittelynä osana suurempia strategisia prioriteettihankkeita, uusien aloitteiden määrän vähentymisenä ja poisvedettyjen ehdotusten määrän lisääntymisenä.

Suomen kanta

Suomen EU-vaikuttamisen painopisteenä on nykyistä vähäisempi, parempi ja kevyempi sääntely. Suomi arvioi kaikkea EU-sääntelyä talouskasvun, kilpailukyvyn ja työllisyyden näkökulmasta ja edellyttää vastaavaa käytäntöä myös EU:n toimielinten tasolla.

EU:n toimielimillä ja jäsenvaltioilla on yhteinen vastuu paremmasta sääntelystä. EU-tason paremman sääntelyn työ kytkeytyy kansallisen tason toimenpiteisiin. Sääntelyn vaikutuksia, tarpeellisuutta ja hyväksyttävyyttä tulee arvioida kaikissa vaiheissa säädöksen suunnittelusta sen täytäntöönpano- ja soveltamisvaiheeseen. Suomi ei lisää kilpailukykyä haittaavaa ylimääräistä taakkaa EU-sääntelyn kansallisessa toimeenpanossa. Kilpailukykyä ja työllisyyttä turvaavia EU-sääntelyn mahdollistamia joustoja tulee hyödyntää täysimääräisesti.

Sääntelyn toimivuuden parantaminen edellyttää sitoutumista hyvään lainvalmistelu- ja soveltamiskulttuuriin sekä asianmukaisiin resursseihin. Ohjeistukseen ja koulutukseen on edelleen panostettava. EU-lainsäädännön kehittämisen strategisia tavoitteita tulisi käsitellä säännöllisesti EU-ministerivaliokunnassa.

Korkealaatuiset vaikutusarvioinnit ovat keskeisessä asemassa sääntelyn toimivuuden parantamisessa. EU-sääntelyn yhteisvaikutuksia tulee arvioida systemaattisemmin sekä yksittäisten sektorien sisällä että eri sektoreiden välillä. Komission vaikutusarviointia koskevat uudistukset muodostavat kattavan pohjan vaikutusarvioinnille. Suomen painotusten mukaista on se, että ohjeissa korostuvat vaikutukset kilpailukyvyn, pk-yritysten ja digitalisaation kannalta. Keskeistä on, että ohjeita myös sovelletaan johdonmukaisesti.

Valmiuksia toteuttaa vaikutusarviointeja tulee lisätä myös neuvostossa. Lisäksi Suomen tulee kansallisesti vahvistaa kykyään arvioida EU-sääntelyn taloudellista merkitystä ja oikeudellisia ulottuvuuksia. Käynnissä oleva hanke EU-aloitteiden vaikutusten arvioinnin vahvistamisesta edistää osaltaan tämän tavoitteen saavuttamista. Myös valmiuksia antaa komissiolle jälkikäteen palautetta lainsäädännön toimivuudesta on vahvistettava.

Sidosryhmien mahdollisuudet osallistua politiikkaprosessiin sen kaikissa vaiheissa vaikutusarvioinnista jälkikäteisarviointiin tulee varmistaa. Kansallisia kuulemis- ja muita vaikuttamiskanavia tulee hyödyntää tehokkaasti.

Suomi tukee sääntelyn toimivuutta ja tuloksellisuutta koskevan REFIT-ohjelman kunnianhimoista jatkamista. Suomi pitää hyvänä komission päätöstä perustaa ohjelmaan uusi foorumi, joka käsittelee keventämis- ja vähentämisehdotuksia. Osana REFIT-ohjelmaa myös määrällisiä sääntelyn vähentämistä koskevia tavoitteita tulisi ottaa käyttöön.

Ongelmallisen EU-sääntelyn kartoittaminen on jatkuva prosessi. Suomessa v. 2013 toteutetun kartoituksen perusteella tällaista sääntelyä on kohtuullisen vähän. Kyse on usein sinänsä tarpeellisista säädöksistä, joiden yksityiskohtiin liittyy ongelmia. On kuitenkin ajankohtaista toteuttaa kansallisesti uusi kartoitus asiasta. Suomen on myös pystyttävä tunnistamaan ne hankkeet, joita esitetään REFIT-ohjelmaan.

Pääasiallinen sisältö

Paremmän sääntelyn agendan tarkoituksena on, että EU:n politiikkatoimien ja lainsäädännön tavoitteet saavutettaisiin mahdollisimman vähäisillä kustannuksilla. Tavoitteena on turvata kattava vaikutusten arviointi ja sidosryhmien osallistuminen. Tämän tulee toteutua läpi politiikka- ja lainsäädäntösyklin sääntelyn suunnittelusta täytäntöönpanoon ja jälkikäteisarviointiin asti.

Komission 19.5.2015 julkaisema paremmän sääntelyn paketti koostuu seuraavista asiakirjoista:

- Komission tiedonanto paremmasta sääntelystä Better regulation for better results - An EU agenda COM(2015) 215 final
- Paremmän sääntelyn suuntaviivat
- Paremmän sääntelyn suuntaviivoja täydentävä työkalupakki ”Toolbox”
- REFIT-ohjelmaa koskeva työasiakirja
- Komission päätös REFIT-foorumin perustamisesta
- Sääntelyntarkastelulautakunnan perustamista koskeva päätös
- Sääntelyntarkastelulautakunnan toimintaa koskeva tiedonanto

- Ehdotus parempaa sääntelyä koskevaksi toimielinten väliseksi sopimukseksi

Paremmen sääntelyn paketilla komissio pyrkii avaamaan EU:n politiikan valmisteluprosessia ja helpottamaan sekä palautteen antamista että julkista valvontaa. Tätä varten perustetaan internet-portaali, jonka avulla uusia aloitteita voidaan seurata. Komissio järjestää voimassa olevaa toimintapolitiikkaa tai uusia ehdotuksia koskevan arviointityönsä tueksi uusia yleisiä kuulemisia. Lisäksi komissio tarjoaa sidosryhmille uusia mahdollisuuksia esittää kommenttejaan lainsäädäntömenettelyn eri vaiheissa alustavasta luonnoksesta lopulliseen ehdotukseen saakka.

Keskeisiä menettelyllisiä uudistuksia ovat kansalaisten ja sidosryhmien mahdollisuus antaa palautetta jo suunnitelmista ja alustavista vaikutusarvioinneista aloitteiden alusta lähtien sekä myöhemmin kahdeksan viikon ajan itse ehdotuksen antamisen jälkeen. Myös delegoitujen säädösten ja täytäntöönpanosäädösten valmistelun avoimuutta lisätään. Näillä säädöksillä muutetaan tai täydennetään voimassa olevaa lainsäädäntöä tai annetaan yksityiskohtaisia teknisiä säännöksiä. Niitä koskevia ehdotuksia aletaan julkistaa neljä viikkoa ennen säädöksen lopullista hyväksymistä. Sidosryhmille annetaan mahdollisuus ilmaista näkemyksensä ehdotuksista ennen kuin ne toimitetaan komission tai jäsenvaltioiden asiantuntijoiden hyväksyttäviksi.

Sääntelyn toimivuutta ja tuloksellisuutta koskevaa komission REFIT-ohjelmaa vahvistetaan. Vuonna 2012 käynnistetyn REFIT-ohjelman tarkoituksena on keventää ja yksinkertaistaa EU-sääntelyä ja vähentää siitä aiheutuvia kustannuksia. Komission nyt julkaisema työasiakirja sisältää 164 taakan vähentämis- ja yksinkertaistamishdotusta. Ohjelman kärki kohdistuu jatkossa niihin säädöksiin, jotka aiheuttavat eniten tehottomuutta ja turhaa byrokratiaa. Komissio työskentelee tällä hetkellä muun muassa arvonlisäveroon, julkisiin hankintoihin, yritystilastointiin ja kemikaalialaan kohdistuvan sääntelytaakan keventämiseksi. Useiden muiden alojen tarvetta vastaavanlaiseen keventämiseen analysoidaan parhaillaan.

Yksi keskeisimmistä uudistuksista on REFIT-ohjelman yhteyteen perustettava foorumi, jonka piirissä sidosryhmät ja jäsenvaltiot voivat käydä keskustelua siitä, mihin suuntaan EU:n lainsäädäntöä pitäisi kehittää. Foorumin jäseniksi kutsutaan liike-elämän, kansalaisyhteiskunnan, työmarkkinaosapuolten, talous- ja sosiaalikomitean, alueiden komitean ja jäsenvaltioiden asiantuntijoita. Foorumi kerää kentältä sääntely- ja hallintotaakan keventämistä koskevia ehdotuksia ja esittää konkreettisia ehdotuksia. Komissio reagoi ehdotuksiin ja ilmoittaa, mihin jatkotoimiin se aikoo ryhtyä niiden johdosta. Se lupaa myös huomioida näkemykset, jotka esitetään uuden verkkovälineen ”Kevennä sääntelytaakkaa – ota kantaa” (*Lighten the Load – Have Your Say*) välityksellä.

Komissio pyrkii vaikutusten arvioinneissaan ja muissa arvioinneissaan ottamaan entistä paremmin huomioon konkreettisen näytön kaikkien säädösehdotusten perustana. Pakettiin sisältyvät paremman sääntelyn suuntaviivat ja niitä täydentävä työkalupakki sisältävät laajan ohjeistuksen vaikutusarvioinnin toteuttamisesta. Keskeisiä painotuksia ovat pk-yritysvaikutukset (ns. pienet ensin –periaatteen soveltaminen) ja sääntelyn toimivuuden arviointi digitaalisessa toimintaympäristössä.

Vuodesta 2006 toimineen komission vaikutustenarviointilautakunnan nimi muutetaan sääntelyntarkastelulautakunnaksi. Lautakunnan jäsenet saavat entistä riippumattomamman aseman. Puolet heistä rekrytoidaan komission ulkopuolelta. Lautakunnan tehtävät laajenevat kattamaan uusia ehdotuksia koskevien

vaikutustenarviointien laadunvarmistuksen lisäksi myös voimassa olevan lainsäädännön toimivuustarkastukset ja arvioinnit.

Toimielinten välinen sopimus paremmasta sääntelystä pyritään saamaan valmiiksi vuoden 2015 loppuun mennessä. Sopimusluonnoksessa ehdotetaan seuraavaa: toimielimet sitoutuvat yhteisesti REFIT-ohjelmaan, vaikutustenarviointeja tehdään lainsäädäntöprosessin kaikissa vaiheissa, EU:n sääntelyn tuloksellisuutta seurataan jatkuvasti ja arvioidaan entistä perusteellisemmin; lainsäädäntötyön vuotuista ja monivuotista suunnittelua koordinoidaan muun muassa järjestämällä kuulemisia komission työohjelmasta, toimielinten kesken käytävien kolmikantaneuvottelujen avoimuutta lisätään. Toimielimet pyrkivät lisäksi yhdessä karsimaan ylisääntelyä, kun EU:n lainsäädäntöä pannaan täytäntöön jäsenvaltioissa. Sopimuksen sisältöä ja Suomen kantaa siihen on selvitetty yksityiskohtaisemmin perusmuistiossa VNEUS 2015-00373.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Käsittely Euroopan parlamentissa

Kansallinen valmistelu

EU-ministerivaliokunta 17.6.2015

Eduskuntakäsittely

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Taloudelliset vaikutukset

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Asiakirjat

Better Regulation for Better Results - An EU agenda COM(2015) 215 final;
 Better Regulation Guidelines SWD (2015) 111 final;
 Better Regulation Toolbox;
 Commission Staff Working Document: Regulatory Fitness and Performance Programme (REFIT): State of Play and Outlook SWD (2015) 110 final;
 Commission Decision establishing the REFIT Platform C(2015) 3261 final;
 Communication to the Commission: The REFIT Platform, Structure and Functioning C(2015) 3260 final;
 Decision of the President of the European Commission on the Establishing of an Independent Regulatory Scrutiny Board C(2015) 3263 final;
 Communication to the Commission, Regulatory Scrutiny Board, Missions, tasks and staff C(2015) 3262 final;
 Proposal for an Interinstitutional Agreement on Better Regulation COM(2015) 216 final

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VNK/EU-erityisasiantuntija Lauri Tenhunen, lauri.tenhunen@vnk.fi, p. 0295160 340

VNK/Lainsäädäntöneuvos Heidi Kaila, heidi.kaila@vnk.fi, p. 0295160313

VNK/Lainsäädäntöneuvos Johannes Leppo, johannes.leppo@vnk.fi; p. 0295160335

EUTORI-tunnus**Liitteet****Viite**

Asiasanat	avoimuus, Euroopan komissio, Euroopan parlamentti, sääntelyn parantaminen, toimielimet, Euroopan neuvosto
Hoitaa	OM, TEM, UM
Tiedoksi	ALR, EUE, LVM, MMM, OKM, PE, PLM, SM, STM, TPK, VM, VNK, YM